

Kann studentsprógvið arvast?

ERU ÖLL Í LANDI OKKARA JAVNT STILLAÐ TIL AT TROYTA LANDSINS VÍSDÓMSKELDUR?

Tjákið í útlöndum í seinastunum at demokratisera hina hægru skúlaundirvísingina ber boð um öktu óvissu, tá svarast skal upp á spurningin: Hava öll í landi okkara javnbjóðis atgöngd til hægri lærdóm, uttan mun hvussu tey eru vaksin upp, soleiðis at bert teirra viðföddu munir í skili og hegni avgera lagnu teirra í skúlanum? Tey ymisku svarini, sum fáast upp

mannligir studentar komu frá teimum ymisku samfelagsstættunum í tíðini 1910 til 1943. (Her eftir: Boalt & Husen: Skolans Sociologi).

Í 1910 vist kanning, at tað frá ovasta, mittasta og niðasta sosialbólki komu ávikavist 35, 55 og 10 pst.

Óneyðugt er at koma við nýggj-tolum fyri at vísa útviklingin.

hava eins møguleikar í kapprenningini til hægri lærdóm. Teir, ið hetta hald, kunnu harafturat vísa til, at intelligensroyndir næstan altíð vátta hesum pástandi.

Her loysir tað seg eina løtu at stöðga og hyggja eitt sindur eftir intelligensi og intelligensroyndum. Royndarúrslitið er eitt tal, intelligenskvotienturin (I.K.), sum groft sagt er tað úrslit, man kemur til, við at samanlikna, hvussu nógv-ur uppgávu í eini roynd eitt barn er fært fyri at loysa, við tað, onnur børn um sama aldur kunnu klára. Tá intelligensroyndir hava verið lagdar til rættis, hevur verið roynt at finna fram til royndir, sum ikki

leið 10-ára gomul kláraðu seg sum vanlig 9-ára gomul, og at bólkurin av 14 ára gomlum fekk sama miðal sum vanlig 11 ára gomul. Tá so í 1940 børn frá somu skúlum og familjum vórðu roynd, kláraðu tey 10 ára gomlu seg sum heild sum onnur 10 ára gomul, og at tey 14 ára gomlu høvdu tikið seg fram til tey vanligu 13 ára gomlu. Fyri øll hini var í miðal intelligensútviklingini. Men í teimum millumliggjandi 10 árunum var tað hent, at sett var í verk eitt stórt útviklingsprogram fyri umræði (Tennessee Valley projekt) og hetta hevði fært við sær, at fólk ið í stóran mun hevði fingið betri økonomisk og social viðurskifti, eins og skúla skapurin var vordin betri. Kann so herav sigast, at um líviføturin hjá fólk verður hækkaður, so gerast børnini meiri intelligens? Ið hvussu er gerast tey betri for fyrri at klára intelligensroyndina, og úrslitið peikar við varsemi móti at taka av skjótar meiningar um, hvussu fólk ið er búgvið andaliga, og bygja hetta á intelligensroyndir.

LONGRI SKÚLAGONGD HÆGRI INTELLEGENSKVOTIENT

Eisini sjálv skúlagongdin ávirkar intelligensútviklingin. Longri eingongur í skúla, tess meiri veksur intelligensurin. Hetta úrslit eru menn komnir til í eini svenskar

FAMILJA OG INTELLEGENS

Í bókini »Erhvervsliv og skole« (Arbejdsgivernes kontaktserie, 1965) er at finna eitt stutt referat av eini kanning, sum skúlaheftingur cand. psyh. Wilh. Marckmann, hevur gjørt, har týðningurin av familjubakgrund og skúlaútdannili sæst. Her eru 466 dreingir og gentur settar í eitt skema, sum vísir intelligensin hjá tí einstaka barninum, tað, foreldrin høvdu lært, og hvat útdannili barnið sjálvt var nátt til. Sum heild vísir kanningin, at tað er fittan mun meiri samanspel millum útdannili hjá foreldrum og útdannili hjá børnunum, enn tað er millum intelligensin hjá børnunum og teirra útdannili.

Her fari eg at avmarka meg til at kanna teir næmingar, hvørs intelligenskvotientur varð mældur til 120 og haryvir, t.v.s. tey vælbegáv-aðu og tey sera vælbegáv-aðu, ung sum ívaleyst: vanligu høvdu havt sera góðar møguleikar at kunna klára seg gjøgnum lesnaðin til eitt hægri prógv.

Í skemanum eru næmingarnir settir eftir tí útdannili, foreldrin hava, soleiðis, at bólkur I. umfatar næmingar, hvørs foreldur bert hava gingið í fólkaskúlan, meðan bólkur V. umfatar teir næmingar, hvørs foreldur hava verið ígjøgnum eitt longri teoretiskt útdannili. Við at rokna eitt sindur við tølunum frá

Studentaskúlin í Hoydølum. Kliche: Vitin

á henda spurning, vísa tvey ting: fyrri tað fyrsta, at her er talan um fløkjaslig viðurskifti, og fyrri tað næsta, at hugsan hjá fólk, serliga hin politiska, í sera stóran mun kann seta sín dám á teirra tolan av veruleikum.

Arbeidarastætturin er nógvur ferðir minst umboðaður, tá talan er um hægri lærdóm! !

Kanska hevði tað verið áhugavert at hugt eitt sindur nærri eftir nøkrum av teimum kanningum, sum gjordar eru viðvikjandi hesum spurningi, og at borað djúpari í teimum teorum, sum eru grundin til tær ymisku meiningarnar um spurningin. Lat okkum fyrst siggja, hvussu hin veksandi javnaðurin millum samfelagsstættirnar — sum hevur verið eitt merki upp á okkara tíð og útviklingin í okkara öld — hevur sligið ígjøgnum á undirvísingarumráðinum. Tølini eru frá eini svenskar kanning frá 1951, har uppgjørt varð, hvussu nógvir

Ti, tað hevur nevnliga eingin verið. Tølini frá 1920, 1930, 1937 og 1943 broytast hægst 4 pst. frá teimum, sum vórðu í 1910!

Betri verður ikki, tá ið vit hugsa um, at niðasti sosialbólkur — har fólkini hava ikki so stórar inntøkur, ikki so góð ibúðarviðurskifti, o.s.fr. — samstundis er ein hin størsti í samfelagnum, nógvur ferðir størri enn ovasti sosialbólkurin.

Er intelligensmunur orsøkin?

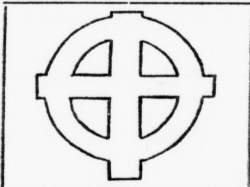
Í gjøgnum tíðirnar eru givnar áhugaverdar frágreiðingar um hetta skeiva býti (og hetta skeiva býti finst alla staðni í øllum londum í hagtølunum yvir hægri lærdóm), alto at hin størsti fólkabólkurin arbeidarastætturin, er minst umboðaður, tá talan er um hægri lærdóm.

Millum tær meiri avgjördu frágreiðingarnar finst tann, at tað eru intelligensmunir millum teir ymisku fólkabólkarnar, sum eru orsøkin til, at ikki allir samfelagsbólkar

verða ávirkaðar av tí, bornini kunnu hava lært heima ella í skúlanum, men bert mátar hin »reina intelligensin« og hetta — eitt sindur veikt avgjörda begreipið — skuldi so eftir teoriini bert umfata viðföddar eginleikar.

Tennessee Valley intelligens-kanningin

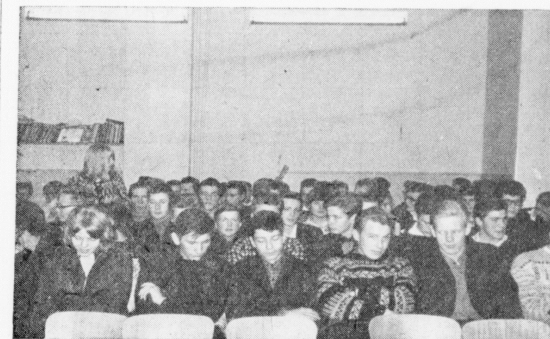
Skuldi ein intelligensroynd kunnað sagt nakað um framtíð

Sigmundarkrossurin, sum er merkið í føroysku studentahúgvuni.

Kliche: Vitin.

barnanna, er neyðugt at krevja, at intelligenskvotienturin er konstantur fyrri hitt einstaka barnið, soleiðis at um ein í sje-ára aldrinum liggur í toppinum av sinum aldursbólki, skuldi ein eisini gjørt tað, tá ein verður royndur í 10-11 ára aldrinum. Nú eru allir skilagðir psykologar í dag varnir við at trúgva fult og fast upp á, at intelligensurin ikki broytist, og at hann er óheftur av umstøðunum, og kanningar av spurningum geva eisini grund fyri hesum. Í 1930 vórðu umleið 1000 børn, sum búðu í Tennesseees fjøllunum, kannað, og at ikki stóð so væl til við intelligensinum hjá teimum, sæst av, at um-

Næmingar úr Hoydølum. Kliche: Vitin

kanning, har ein bólkur upp á gott 600 dreingir vórðu royndir í 3. flokki og seinri aftur, tá teir vóru lidnir við skúlagongdina og skuldu innkallast til hertænastu. Her var rættuliga stórur munur á úrslitum, millum annað tí at so long tíð var millum tær báðar royndirnar, og tí at ikki var brúkt sama intelligensroynd; men meðan tað í tí bólk-inum av ungum, sum bert høvdu gingið í fólkaskúla, vóru eins mong, ið høvdu framgongd sum afturgongd — var tað í bólknum, sum hevði longri útdannili, tæðulig framgongd, og henda framgongd var meiri greið, tess longri útdannili hevði verið.

Hvussu mikið kann ein intelligensroynd í heila tikið siga um, hvussu hirt einstaka barnið fer at klára seg í skúlanum?

Tað kann siggast eitt gott samanspel millum intelligens og hvussu til stendur í skúlanum, men heldur ikki meira. T. d. liggja nakrir studentar við høgum intelligens heilt í botni, tá talan er um karakter, meðan aðrir við ikki so høgum intelligenskvotientini klára seg heilt væl í skúlanum.

kanningini, kemur hetta úrslitið fram:

Næmingar við intelligenskvotient yvir 120.

Foreldr. nádd í lesnaði	I	II	III	IV	V
Tal av næmingum	22	40	33	24	20
Til gymnasiið	9	33	33	54	75
Realprógv	27	33	42	37	10

Ein samsvarendi amerikansk kanning, har starvið hjá 3000 menniskjum var samanliknað við starvið hjá foreldrunum, vísir á somu leið, og sjálvt um ein skal vera varin við at vera ov bráður við at finna úrslit við tilfari frá fimm árgangum av næmingum frá einum kommunuskúla í Keypmannahavn, so sæst skilliga, hvønn veg tað ber: ein hevur ímóti tiggju ferðir so stórar møguleikar fyrri at koma á studentaskúla um foreldrin hava eitt fínt útdannili, sum um tey einki hava, sjálvt um ein er nóg skilgøður!

(Framhald á 7. síðu)

Várveitsls SU's

Tiverri hevur gingist illa við at fingið holi til veitsluna. Men væntandi verður hon nú um 14 dagar.

